

Coolia 24(4), oktober 1981.

EEN NIEUWE AARDSTER VOOR NEDERLAND

TOM KUYPER, *Rijksherbarium, Leiden.*

SUMMARY

Geastrum fornicatum is recorded for the first time in the Netherlands.

In maart 1980 werd ik benaderd door Marcel Manders, een biologiestudent aan de universiteit van Nijmegen, met het verzoek om een door hem gevonden aardster te determineren. Hij had deze aardster op 18 februari van datzelfde jaar gevonden in een loofbos op zandige löss in de buurt van Schinnen (Limburg). Naar zijn zeggen leek de soort geheel op *Geastrum fornicatum*, zoals afgebeeld in M. Lange (1964), maar de toevoeging: "nog niet in Nederland en België aangetroffen" deed hem aan deze determinatie twijfelen. Inderdaad bleek zijn exemplaar *Geastrum fornicatum* te zijn. Aangezien het hier om een nieuwe soort voor ons land gaat, leek het mij wenselijk van deze vondst melding te maken.

Geastrum fornicatum (Huds. ex Winch et al.) Hook. in Curt. Fig. 1

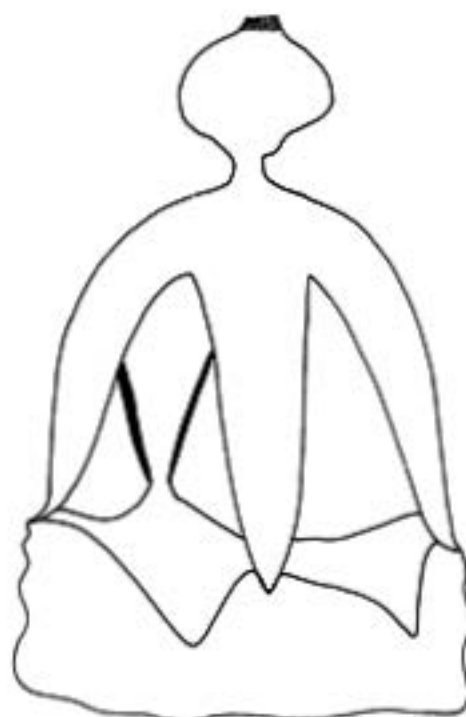
Hoge aardster

Lycoperdon fornicatum Huds., Fl. Angl. 2:205 (1762); *Lycoperdon fornicatum* Huds. ex Winch, Thornhill & Waugh, The Botanists Guide through the Counties of Northumberland and Durham 2:105 (1807); *Geastrum fornicatum* (Huds. ex Winch et al.) Hook. in Curt., Fl. Londinensis 4:575 (1821).

Afbeelding: M. Lange, Paddestoelengids, p. 221.

Vruchtlichaam 56 mm hoog. Exoperidium 42 mm breed, buitenste myceliumlaag als een vogelnestje in de grond zittend. Exoperidium hoog opgericht, vierslippig, slippen bruin. Endoperidium kort gesteeld, rond, 18 mm breed, bruin. Peristoom niet omgeven door een hof, wel wat rimpelig-geplooid. Sporen geornamenteerd, rond, 3.4-4.0 μm , ornamentatie bestaande uit lage, stompe wratjes. Capillitiumdraden 4-12 μm breed.

Geastrum fornicatum kan eigenlijk met geen andere aardster worden verward. *G. quadrifidum* lijkt weliswaar habitueel op deze soort (door de vogelnestachtige

buitenste laag van het exoperidium), maar is veel kleiner, heeft een duidelijk afgegrensd peristoom (hof) en groeit meestal in naaldbos.

Het lijkt er op dat *G. fornicatum* een grote bijzonderheid is voor het noordwest-europese gebied. De soort wordt niet genoemd in Maas Geesteranus (1971). Maar met vooruitziende blik schreef van Eyndhoven (1957): "nog niet in Nederland, vooral in Limburg te verwachten". Demoulin (1969) kent uit België slechts één vondst uit de vorige eeuw. Gross et al. (1980) vermelden voor de Bondsrepubliek en West-Berlijn vier vindplaatsen. Ook in Denemarken is volgens Dissing en Lange (1961) slechts materiaal van vier vindplaatsen bekend. Voor Groot Brittannië noemen Demoulin & Marriott (1981) deze soort zeldzaam.

We mogen dus erg blij zijn met deze vondst, waarvan het materiaal in het Rijksherbarium is gekonserveerd.

LITERATUUR

- Demoulin, V. 1969. Les Gastéromycètes. Les Naturalistes Belges 50:225-270 (herdrukt in 1975).
 Demoulin, V. & J.V.R. Marriott 1981. Key to the Gasteromycetes of Great Britain. Bull. Br. mycol. Soc. 15:37-56.
 Dissing, H. & M. Lange 1961. The genus *Geastrum* in Denmark. Bot. Tidsskr. 57:1-27.
 Eyndhoven, G.L. van 1957. Determinatietabel voor de Nederlandse Aardsterren. Coolia 4:27-34.
 Gross, G., A. Runge & W. Winterhoff 1980. Bauchpilze (Gasteromycetes s.l.) in der Bundesrepublik und Westberlin. Beih. Z. Mykol. 2:1-220.
 Lange, M. 1964. Paddestoelengids. Elsevier, Amsterdam.
 Maas Geesteranus, R.A. 1971. Gasteromyceten van Nederland. Coolia 15:49-92.